

KAKO PONOVRNO OTKRITI LJEPOTU I RADOST VJERE

Anton TAMARUT

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
tamaruta@theo.kbf.hr

Sažetak

Na tragu motuproprija Benedikta XVI. *Porta fidei* te *Note s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, koju je izdala Kongregacija za nauk vjere, kao i papinih prigodnih kateheza na temu vjere, ovim se radom želi naglasiti važnost i značenje ljepote i radosti u vjeri. Riječ je o dvama, po autoru bitnim svojstvima koja vjeri daju sjaj i toplinu, čine ju privlačnom i poželjnom životnom suputnicom. Iz podsjećanja i ukazivanja na ljepotu i radost vjere smije se, naime, očekivati probuđena potreba za njihovim ponovnim otkrivanjem, iz čega onda slijedi i poslanje na koje je papa Benedikt XVI. pozvao hrvatske hodočasnike prigodom zahvalnog hodočašća u Rimu 7. studenoga 2012. godine: »Isto tako znajte i vi s hrabrošću svima svjedočiti radost i ljepotu vjere u Isusa Krista.«

Ponovno otkriće ljepote i radosti u vjeri nemoguće je zamisliti bez unutarnje pomoći Duha Svetoga. Jedino je u njegovoj svjetlosti moguće spoznati i doživjeti ljepotu i radost vjere. U tom pogledu Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi Drugoga vatikanskog koncila *Dei Verbum* govori o »ugodnosti pristanka i vjerovanja istini« (*suavitatem in consentiendo et credendo veritati*) koju daje Duh Sveti.

U radu se ukazuje na ljepotu i radost vjere kako u samom činu vjere tako i u njezinu sadržaju. Vjera je naime »dragocjeni dar« kako u pogledu čovjekova osobnog prijanjanja Bogu tako i u pogledu čovjekova slobodnog pristanka uza svu istinu što ju je Bog objavio. Prema autorovu mišljenju, ljepota i radost vjere u prvom redu proizlaze iz njezine darovanosti. Vjera je dar susreta i odnosa. Kao i svaki živi odnos, tako i vjera živi od obostrane čežnje i želje, od obostranih očekivanja. Bog ima svoja očekivanja od čovjeka, čovjek ima svoja očekivanja od Boga. Bog se čovjeku nada i čovjek se Bogu nada. Od koga se ništa ne očekuje, taj nam ništa i ne znači. Vjera je živ, dinamičan, preobražavajući i rastući odnos.

Pod vidom sadržaja, u radu se, među ostalim, ističu ljepota i radost koje proizlaze iz vjere u Božje očinstvo i njegovu osobitu svemogućnost. Središnji se naglasak stavlja na otajstvo utjelovljenja, na objavu Boga i čovjeka u Isusu Kristu, na lik *ecce homo*

i na uskrslog Gospodina, novog čovjeka stvorenog u Isusu Kristu. Na kraju se ukazuje na Duha Svetoga, koji je dar susreta i zajedništva, ljepote i radosti u samome Bogu, ali također i u onima u kojima se Bog svojom ljubavlju nastanio (usp. Rim 5,5). Duh Sveti je, naime, ono »ulje radosti« o kojem govori Pismo (Ps 45,8; Heb 1,9), bjelina i svjetlost preobraženog i uskrslog Krista (Mt 17,2//; 28,3//). Duh Sveti autor je novog čovjeka, nove zajednice – Crkve i novog čovječanstva. Duh Sveti u licima ljudi obnavlja lice zemlje.

U zaključku, odgovarajući na pitanje zašto je i kako moguće izgubiti vjeru, njezinu radost i ljepotu, autor ujedno naznačuje i odgovor na pitanje kako je i gdje moguće ponovno otkriti ljepotu i radost vjere.

Ključne riječi: vjera, dar, odnos, susret, put, ljepota, radost, rast.

Uvod

Kako u apostolskom pismu u obliku motuproprija *Porta fidei* (Vrata vjere), kojim je papa Benedikt XVI. proglasio *Godinu vjere*,¹ tako i u *Noti s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, koju je izdala Kongregacija za nauk vjere,² često se govori o radosti i ljepoti vjere. Ti su izrazi sugestivni i gotovo se kao crvena nit provlače kroz oba dokumenta te bi se na temelju njih moglo iščitati smisao i svrhu *Godine vjere*, koja je započela u četvrtak 11. listopada 2012. godine na 50. obljetnicu otvaranja Drugoga vatikanskog koncila, a završit će na svetkovinu Krista Kralja, 24. studenoga 2013. godine.

Papa Benedikt XVI. u *Porta fidei* ističe potrebu radosti i obnovljenog zanosa susreta s Kristom (usp. PF 2). Piše, nadalje, o potrebi snažnijeg zauzimanja Crkve za novu evangelizaciju kako bi se »ponovno otkrilo radost vjere i iznova pronašlo oduševljenje za prenošenje vjere« (PF 7). Govori o tome kako moramo »s novom radošću u srcu uživati Božju riječ [...] i Kruh života« (PF 3). Upotrebljava izraze kao što su: »snaga i ljepota vjere« (PF 4), »radost ljubavi«, »radost uskrsnuća« (PF 13), »iskustvo primljene ljubavi« i »iskustvo milosti i radosti« (PF 7). »Životne kušnje, dok omogućavaju shvatiti otajstvo križa i sudjelovati u Kristovim patnjama (usp. Kol 1,24), uvod su u radost i nadu kojima vodi vjera« (PF 15). Pozivajući se na sv. Augustina, kaže kako je njegov život bio »stalno traženje ljepote vjere« (PF 7), dok su vjerom »tijekom stoljeća, muškarci i žene svih životnih dobi, čija su imena upisana u Knjigu života (usp. Otk 7,9; 13,8), ispovijedali ljepotu nasljedovanja Isusa Krista gdje god su bili

¹ BENEDIKT XVI., *Porta fidei – Vrata vjere. Apostolsko pismo u obliku motuproprija pape Benedikta XVI. kojim se proglašava Godina vjere* (Rim, 11. X. 2011.), Zagreb, 2012. (dalje: PF).

² KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere* (Rim, 6. I. 2012.), Zagreb, 2012.

pozvani dati svjedočanstvo svojeg kršćanstva: u obitelji, u svom zvanju, u javnom životu, u vršenju karizmi i službi na koje su bili pozvani« (PF 13).

U *Noti s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, koju je izdala Kongregacija za nauk vjere, ponovljeni su neki od izraza iz *Porta fidei* te dodani drugi, slični, iz drugih govora Benedikta XVI., kao npr.: »I u našim danima vjera je dar koji treba iznova otkriti, njegovati i svjedočiti« da Gospodin »udijeli svakom od nas da živimo ljepotu i radost svoje pripadnosti Kristu«. ³ *Nota* govori o »vjerodostojnim i radosnim svjedocima uskrsloga Gospodina«⁴, o »radosnom otkrivanju vjere«⁵. Kad spominje inicijative za mlade, govori o radosti »koju daju vjera u Gospodina i zajedništvo sa Svetim Ocem, u velikoj obitelji Crkve«⁶. Kada pak spominje inicijative na biskupijskoj razini, govori kako će organizirani katehetski susreti, namijenjeni mladima i onima koji traže smisao života pomoći »otkriti ljepotu crkvene vjere«⁷, te, konačno, u Zaključku piše: »Sve inicijative u prigodi *Godine vjere* trebaju biti osmišljene tako da potpomognu radosno otkrivanje i obnovljeno svjedočenje vjere.«⁸

U homiliji na misi otvaranja *Godine vjere* 11. listopada 2012. godine u bazilici sv. Petra papa Benedikt XVI., govoreći o uznapredovanom duhovnom »opustošenju« (*desertificazione*) u posljednjim desetljećima, naglasio je kako upravo polazeći iz iskustva te pustinje, te praznine, možemo iznova otkriti radost vjerovanja, njezinu životnu važnost za muškarce i žene.⁹ U svojoj prvoj katehezi na temu vjere u *Godini vjere*, u srijedu 17. listopada 2012. godine, papa Benedikt ponovio je razloge zbog kojih je apostolskim pismom *Porta fidei* najavio *Godinu vjere*: »da bi Crkva obnovila oduševljenje vjerovanja u Isusa Krista, jedinog Spasitelja svijeta, da bi oživjela radost hodanja putem koji nam je on označio, te da bi na konkretan način svjedočila preobražujuću snagu vjere«¹⁰. Tu također obrazlaže smisao i svrhu započetih kateheza o vjeri: »osnaživanje, odnosno, ponovno otkrivanje radosti vjere«¹¹.

I na kraju, zaključujući XIII. redovitu sinodu biskupa posvećenu novoj evangelizaciji, u vatikanskoj bazilici u nedjelju 28. listopada 2012. godine,

³ *Isto*, Uvod.

⁴ *Isto*.

⁵ *Isto*, Smjernice.

⁶ *Isto*, I, 4.

⁷ *Isto*, III, 4.

⁸ *Isto*, Zaključak.

⁹ BENEDIKT XVI., Homilija na misi otvaranja *Godine vjere* (11. X. 2012.), u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2012/documents/hf_ben-xv (11. X. 2012).

¹⁰ BENEDIKT XVI., *Godina vjere*. Uvod. Opća audijencija (17. X. 2012.), u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/audiences/2012/documents/hf_ben-x (18. X. 2012.).

¹¹ *Isto*.

Benedikt XVI. je u homiliji govoreći, među ostalim, o potrebi evangelizacije krštenih osoba »koje svojim načinom života ne odgovaraju zahtjevnostima krštenja« (a takvih ima na svim kontinentima, pogotovo u najviše sekulariziranim zemljama), istaknuo kako Crkva njima posvećuje posebnu pažnju, »kako bi Isusa Krista ponovno susreli, da bi opet otkrili radost vjere te se vratili i prakticirali svoju vjeru u zajednici vjernika«¹².

Ovdje svakako treba podsjetiti i na poziv koji je papa Benedikt uputio hrvatskim hodočasniciima na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Rimu u srijedu 7. studenoga 2012. godine prigodom zahvalnog hodočašća za njegov posjet Hrvatskoj u lipnju 2011. godine: »Isto tako znajte i vi s hrabrošću svima posvjedočiti radost i ljepotu vjere u Isusa Krista.«¹³

Dakle, vjera ne samo što je povezana s ljepotom i radošću nego ih u sebi sadrži i pruža. Ta je svojstva vjere potrebno iznova otkriti i živjeti. Čini se, naime, da su ona danas u mnogih kršćana iščezla ili su postala neuočljiva. Kršćani su pozvani živjeti u ljepoti i radosti vjere. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi Drugoga vatikanskoga koncila *Dei Verbum* govori u tom pogledu o »ugodnosti pristanka i vjerovanja istini« (*suavitate in consentiendo et credendo veritati*) koju daje Duh Sveti.¹⁴

U ovom radu prvo ćemo u svjetlu navedenih misli i izraza istaknuti da je vjera dragocjeni dar, i to kako u pogledu čina tako i u pogledu sadržaja, a potom ćemo ukazati najprije na ljepotu i radost u samome činu vjere, a zatim ćemo slijedom Simbola vjere izdvojiti neke od temeljnih sadržaja koji zrače ljepotom i radošću. Na kraju ćemo u odgovoru na pitanje zašto je i kako moguće izgubiti vjeru, njezinu radost i ljepotu, ujedno naznačiti i odgovor na pitanje kako je i gdje moguće ponovno otkriti ljepotu i radost vjere. Rad je teološko-pastoralno usmjeren. Dokumenti iz uvodnog dijela referentna su mjesta tije-

¹² BENEDIKT XVI., Homilija na misi završetka Biskupske sinode (28. X. 2012.), u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2012/dokuments/hf_ben-xv (29. X. 2012.).

¹³ BENEDIKT XVI., Opća audijencija, pozdravi (7. XI. 2012.), u: http://www.catican.va/holy_father/benedict_xvi/audiences/2012/documents/hf_ben-xv (7. XI. 2012.).

¹⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dei Verbum*. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi (18. XI. 1965.), br. 5, u: *Dokumenti*, Zagreb, 72008. (dalje: DV). Konstitucija se tu referira na Drugi oranški koncil, kan 7: Denz. 180 (377) i na Prvi vatikanski koncil, tj. na Dogmatsku konstituciju o katoličkoj vjeri *Dei Filius*, pogl. 3: Denz. 1791 (3010). Latinska riječ *suavitas*, odnosno izraz *suavitate* u spomenutim konstitucijama, u hrvatskom izdanju *Zbirke sažetaka vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i ćudoređu* (Heinrich DENZINGER – Peter HÜNERMANN [ur.], Đakovo, 2002; dalje: DH) prevedena je riječju *radost*. Rječnik Mirka Divkovića, *Latinsko-hrvatski rječnik za škole*, Zagreb, 1900.; reprint 1980., latinsku riječ *suavitas* prevodi kao *slast*, *ugodnost*, *ljupkost*, *dražest*. U hrvatskom komentaru Konstitucije: Ljudevit RUPČIĆ – Ante KRESINA – Albin ŠKRINJAR, *Konstitucija o božanskoj objavi Dei Verbum*, Zagreb, 1981., riječ *suavitas* prevedena je kao *slast* (usp. *Isto*, 74).

kom cijelog rada. Ti su dokumenti autoru poticaj i uporište šire teološko-pastoralne refleksije koja se izdašno hrani i napaja biblijskim tekstom te iznutra teži prema duhovno-egzistencijskom obzorju.

1. Vjera je dragocjeni dar

U svjetlu uvodnih misli, čini se kako se praktični smisao i svrha *Godine vjere* mogu sažeti u pitanje: Kako ponovno otkriti ljepotu i radost vjere? Ili, kako, da se izrazimo u roncallijevskom duhu, ponovno biti kršćanin s užitkom i zadovoljstvom? To se pitanje, dakako, ne postavlja tek u odnosu na druge ljude. Ono je u prvom redu osobno i tiče se svih koji su kršteni i prihvatili su evanđelje a ne osjećaju ljepotu i radost vjere. Svaka naime evangelizacija, pa i »nova«, o kojoj je raspravljala XIII. redovita sinoda biskupa u Rimu (7. – 28. X. 2012.), započinje autoevangelizacijom. Samo oni koji su i sami evangelizirani mogu druge evangelizirati. Novi evangelizatori, prema Benediktu XVI., osobe su slične Bartimeju, sinu Timejevu (usp. Mk 10,46-42), odnosno one osobe koje su i same doživjele Božje ozdravljenje po Isusu Kristu, a obilježava ih radost srca u kojoj mogu s psalmistom reći: »Velika nam djela učini Gospodin: opet smo radosni« (Ps 126,3).¹⁵

Ovim se radom u prvom redu želi podsjetiti i upozoriti na dva važna i bitna svojstva vjere: na ljepotu i radost. Ona, naime, vjeri daju sjaj i toplinu te je čine privlačnom i poželjnom životnom suputnicom. Vjera koja je lijepa i radosna i nehotice svraća na sebe pozornost i poziva na zajedništvo. Pokušat će se pokazati gdje se i u čemu kriju ljepota i radost vjere. Iz podsjećanja i ukazivanja na ljepotu i radost vjere smije se uz unutarnju pomoć Duha Svetoga očekivati probuđena potreba za njezinim ponovnim otkrivanjem. Naime, kao što je, da se uzvjeruje, potrebna Božja milost koja predusreće i potpomaže (usp. DV 5) tako je i neophodna svjetlost Duha Svetoga u kojoj je jedino moguće spoznati i doživjeti ljepotu i radost vjere, upravo u duhu psalma koji kaže: »tvojom svjetlošću mi svjetlost vidimo« (Ps 36,10). Zato i odgovor na pitanje kako ponovno otkriti ljepotu i radost vjere u mnogome ovisi o osobnom osluškivanju i poslušnosti Duhu Svetome, jedinom i istinitom učitelju i vođi na putu prema istini, ljepoti i radosti vjere. Način kako Duh djeluje često je jedinstven i nepredvidiv. Putovi kojima on vodi redovito su novi, neočekivani i nedokučivi (usp. Iv 3,8), ali je cilj uvijek jedan i isti: radosan život u zajedništvu trojstvene Božje ljubavi. Dakle, kako put tako

¹⁵ Usp. BENEDIKT XVI., Homilija na misi završetka Biskupske sinode (28. X. 2012.).

i sam cilj prema kojemu vjera usmjeruje, čovjek može ostvariti isključivo uz otvorenost, odnosno poučljivost i poslušnost Duhu Svetomu, jer on ne samo što uvodi u svu istinu (usp. Iv 16,13) nego je i njezin sjaj (*Veritatis Splendor*), njezina radost i ljepota.

U *Porta fidei* Benedikta XVI. kao i u *Noti* Kongregacije za nauk vjere više se puta i u različitim oblicima ističe kako je vjera »dragocjeni dar« (PF 8), »dar koji treba iznova otkriti, njegovati i svjedočiti«¹⁶, dar koji treba oživjeti¹⁷. Ona je prema *Katekizmu Katoličke Crkve* »vrhunaravna od Boga ulivena krepost«¹⁸, »milost, koju Bog daje čovjeku kao čisti dar«¹⁹. Katekizam se pod tim vidom referira na nauk Dogmatske konstitucije o božanskoj objavi *Dei Verbum*, gdje se, među ostalim, kaže: »Da uzvjerujemo, treba nam Božja milost, koja pre-
dusrećuje i potpomaže, i unutarnja pomoć Duha Svetoga da srce pokrene i k Bogu ga obrati, da otvori oči duši i svima dade ugodnost pristanka i vjerovanja istini.«²⁰ Duh Sveti svojim darovima vjeru sveudilj i usavršuje.

Vjera je Božji »dragocjeni dar« u dvostrukom pogledu: kao čin i kao sadržaj, kao subjektivno i osobno pouzdanje u Boga (*fides qua creditur – vjera kojom se vjeruje*) i kao objektivna i objavljena istina u koju se vjeruje (*fides quae creditur – vjera koju se vjeruje*). Pod vjerom se, dakle, podrazumijeva i jedno i drugo, i čovjekovo osobno prijanjanje Bogu kao i *slobodan pristanak uza svu istinu što ju je Bog objavio*.²¹ Između čina kojim se vjeruje (egzistencijalno i subjektivno, odnosno osobna dimenzija) i sadržaja uz koje dajemo svoj pristanak (doktrinalno, objektivna dimenzija) postoji pak duboka povezanost (usp. PF 10). »Vjera kao osobno pouzdanje u Boga i vjera koju ispovijedamo u *Vjerovanju* neraskidivo su povezane, jedna na drugu upućuju i jedna drugu zahtijevaju. Postoji dakle duboka veza između življene vjere i njezinih sadržaja: vjera svjedoka i ispovjedalaca također je vjera apostola i naučitelja Crkve.«²²

¹⁶ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Uvod, misao Benedikta XVI.

¹⁷ Usp. *Isto*, Smjernice, IV, 10.

¹⁸ *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 1994., 153. (dalje: KKC).

¹⁹ *Isto*, 162.

²⁰ *Isto*, 153. Također usp. DV 5. Više o samome broju, kao i o cijeloj Dogmatskoj konstituciji o božanskoj objavi Drugoga vatikanskog koncila *Dei Verbum* vidi u komentaru Josepha RATZINGERA u: *Lexikon für Theologie und Kirche*, XIII, Freiburg im Breisgau, 1986., 498–583. Također usp. Ljudevit RUPČIĆ – Ante KRESINA – Albin ŠKRINJAR, *Konstitucija o božanskoj objavi Dei Verbum*, posebno komentar br. 5, 74–79.

²¹ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Smjernice; KKC 150.

²² KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Smjernice.

2. Ljepota i radost u činu vjere

Ljepota i radost vjere u prvom redu proizlaze iz njezine darovanosti. Kada kažemo da je vjera dragocjeni dar, tada prvenstveno mislimo na dar susreta i odnosa, na dar osobe, na darovanu blizinu. »Vjera je poziv na susret s Onim koga ne bismo tražili da nam već nije krenuo ususret. On nas i otvara za taj susret« (PF 10). Riječ je dakle o susretu ne s nekom idejom ili nekim životnim projektom, nego sa živom Osobom koja nas preobražava u nutrini, otkrivajući nam naš pravi identitet djece Božje.²³ Taj susret daje našem životu novi obzor i zajedno s time konačni pravac. Naime, susret s Kristom obnavlja naše ljudske odnose usmjeravajući ih dan za danom prema većoj solidarnosti i bratstvu, u logici ljubavi. »Imati vjeru u Gospodina nije činjenica koja se tiče samo naše inteligencije, područja intelektualnog znanja, nego je promjena koja uključuje cijeli život, cijele nas: osjećaj, srce, inteligenciju, volju, tjelesnost, emocije, ljudske odnose. Vjerom se doista mijenja sve u nama i za nas, te se jasno otkriva naša buduća sudbina, istina našeg poziva u povijesti, smisao života, zadovoljstvo da smo hodočasnici prema Nebeskoj domovini.«²⁴

Čovjek je, da se izrazimo otačkom terminologijom, »*capax Dei*«, biće osposobljeno i opremljeno za Boga; biblijski rečeno, on je slika Božja (Post, 1,26-27). Na čovjekovu »sposobnost za Boga« podsjetio je Benedikt XVI. u svojoj prvoj katehezi na temu vjere, u *Godini vjere*: »Sam Bog u svojoj volji da se očituje, da uđe u dodir s nama, da bude prisutan u našoj povijesti, čini nas kadrma da bi ga slušali i prihvatili.«²⁵ Čovjeku je, naime, darovano da može biti u bliskom i prijateljskom odnosu s Bogom, da bude biće kojemu se Bog osobno objavljuje i dariva, koje on poziva, odnosno izabire i ljubi, prati ga i s njime prijateljski putuje kroz prostor i vrijeme; u njemu prebiva. U Dogmatskoj konstituciji o božanskoj objavi *Dei Verbum* Drugoga vatikanskog koncila kaže se da »nevidljivi Bog (usp. Kol 1,15; 1 Tim 1,17) iz preobilja svoje ljubavi, oslovljava ljude kao prijatelje (usp. Izl 33,11; Iv 15,14-15) te s njima druguje (usp. Bar 3,38) da ih pozove i primi u zajedništvo sa sobom« (DV 2).

Zahvaljujući tome što je stvoren na sliku i priliku Božju, čovjek može spoznati i zavoljeti Boga, može ga izabrati za prijatelja, s njime može razgovarati, povjeriti mu se i darovati; može mu vjerovati, u njega može vjerovati; u konačnici, može uvijek biti s njime i u njemu. Dijalog između Boga i čovjeka, kako u svom komentaru konstitucije *Dei Verbum* br. 2 napominje Ljudevit Rup-

²³ Usp. BENEDIKT XVI., *Godina vjere*. Uvod. Opća audijencija (17. X. 2012.).

²⁴ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Uvod.

²⁵ BENEDIKT XVI., *Godina vjere*. Uvod. Opća audijencija (17. X. 2012.).

čić, nije verbalan, nego stvaran. »Nisu u dijalogu partneri dva razuma, Božji i ljudski, nego dvije osobe, božanska i ljudska, njihovo ja i ti. Cilj nije saopćavanje istine, nego predavanje jedne osobe drugoj i zajedništvo života, u kojem ljudi 'postaju sudionici božanske naravi' (usp. Ef 2,18; 2 Pt 1,4).«²⁶

Dar ide iznad očekivanog i zasluženog; ne ovisi o zasluži, nego isključivo o naklonosti i ljubavi pa je zbog toga i nepredvidiv, uvijek osoban i poseban, jedincat i drukčiji. Nijedan odnos Boga sa svojim stvorenjem nije isti. Naime, Bog ljubi pojedinca kao jedinca. Jahve ljubi svoj narod kao sina jedinca, odnosno kao kći jedinicu (usp. Hoš 11,1). Krist ljubi Crkvu kao svoju jedinu zaručnicu (usp. Ef 5,25-27). Inicijativa susreta uvijek potječe od Boga i razlozi ljubavi su isključivo u njemu. U tom svjetlu čitamo u Prvoj Ivanovoj poslanici: »U ovom je ljubav: ne da smo mi ljubili Boga, nego – on je ljubio nas« (1 Iv 4,10). Apostol Pavao u Poslanici Rimljanima govori o tome kako je Bog pokazao ljubav prema nama: »Dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije« (Rim 5,8). Isus u Ivanovu evanđelju daje svojim učenicima jasno do znanja da nisu oni izabrali njega, nego je on izabrao njih (usp. Iv 15,16). »Objava, kojom se Bog obraća ljudima, potpuno je prožeta ljubavlju. On se iz ljubavi obraća čovjeku. Stoga je odgovor na ljubav samo ljubav koja u sebi nema ništa negativno i ponižavajuće, jer nema ništa prisilno. Ljubav je slobodan čin. Čovjek vjerom prihvaća Božju ljubav koja mu se ponudila i dopušta da ga ona određuje.«²⁷

Vjera je čovjekov odgovor na Božji govor, odnosno objavu, čovjekov odziv na Božji poziv, čovjekovo uzdarje na Božji dar. Mogli bismo još preciznije reći: vjera je pozitivan odgovor na Božji dar, dok je nevjera negativan odgovor, odnosno uskraćeno uzdarje. Kako u Bogu nema nikakve prisile, tako i u čovjeku stvorenom na sliku Božju ne postoji prisila po kojoj bi njegov odgovor Bogu nužno morao biti pozitivan. Čovjek Svetog pisma nije Božji rob, nego sin (usp. Rim 8,14; Gal 4,6-7), Božje dijete (usp. Rim 8,16; 1 Iv 3,1). Bog je čovjeka obdario slobodom kako bi čovjek u slobodi mogao Boga izabrati za prijatelja,²⁸ prepoznati u djelima njegove ljubavi svoga roditelja, oca i majku. Bez slobode nema prijateljstva, nema ljubavi. Ljepota i radost vjere krije se upravo u slobodi za Boga, u slobodi za ljubav, u sposobnosti i mogućnosti da čovjek na Božju ljubav uzvratiljubavlju; kao što je Bog njega izabrao, da tako i on Boga izabere za prijatelja. Vjera je, kako je naglasio kardinal Bozanić u svojoj božićnoj poruci 2012. godine, susret dviju sloboda: »slobode Boga koji se daruje u

²⁶ Ljudevit RUPČIĆ – Ante KRESINA – Albin ŠKRINJAR, *Konstitucija o božanskoj objavi Dei Verbum*, 58.

²⁷ *Isto*, 76.

²⁸ Usp. Ivan GOLUB, *Dar dana šestoga*, Zagreb, 1999., 53.

Kristu i naše slobode, slobode osobe koja se otvara tomu susretu, polazeći od traženja smisla»²⁹.

Ljepota i radost vjere kriju se u daru, odnosno uzdarju, u darivanju. Bog je u zajedništvu svoga trojstvenog života potpuno i vječno darivanje; božanske osobe svoje odnose žive na način savršenog dara i uzdarja. Tomislav Janko Šagi-Bunić o tom odnosu u Bogu piše: »Bog Otac sav je za Sina i svega sebe daje Sinu, a Sin je sav za Oca, i ta njihova međusobna ljubav jest Duh Sveti, kao njihovo božansko *Mi*, samo uzajamno darivanje, koje onda postaje počelo darivanja Boga stvorenjima, odnosno samoga stvaranja bića koja nisu Bog, ali su pozvana da svako prema svojoj mjeri budu dionici sreće i radosti koja boravi u Božjoj punini.«³⁰ Upravo kao dar, odnosno potpuno i vječno darivanje, Bog je radost. Radost je plod darivanja, ona izvire iz osobe koja je sebe odabrala kao dar, svoje je postojanje shvatila i prihvatila kao dar.³¹ Bog koji se čovjeku objavljuje i daje, radosni je Bog.³² Isus je radosna osoba i radosni objavitelj Oca. On je Pomazanik (usp. Mk 8,29//). Pomazan je uljem radosti (usp. Ps 45,8; Heb 1,9). Luka i Matej bilježe čas kada Isus kliče u Duhu Svetomu: »Slavim te Oče Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima« (Lk 10,21; Mt 11,25). A da to duševno raspoloženje nije prolazno, tek rijetki i izdvojeni trenutak, nego da je Isus naprosto radosna osoba, govori među ostalim i to što se predstavlja kao zaručnik: »Mogu li svatovi postiti dok je zaručnik s njima« (Mk 2,19//; Iv 3,29). Ne treba zaboraviti da se Bog već u Starom zavjetu objavljuje u slici zaručnika (usp. Iz 54,4-8; 61,10; 62,4-5; Jr 2,2; 31,3; Ez 16; Hoš 1-3). O svojoj radosti Isus i izravno govori svojim učenicima: »To sam vam govorio da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna« (Iv 15,11). Bog se čovjeku daje radostan i radosno. Objava je radosno Božje djelo, evanđelje, radosna vijest, radosni događaj. Radost vjere krije se u uzdarju, u čovjekovu darivanju sebe Bogu. Vjera je zato radostan čin, radosno darivanje. Tko vjeruje, tko sebe Bogu dariva, taj je radostan. Vjernik je radostan čovjek. Nedostatak radosti može biti jedan od ozbiljnijih pokazatelja nevjere. U Pavlovu popisu plodova Duha, odmah nakon ljubavi slijedi radost (usp. Gal 5,22).

Božja darežljivost prema čovjeku i njegovo prijateljstvo s ljudima doseglo je svoj vrhunac u Isusu Kristu. On svoje učenike, muževe s kojima želi vršiti ne svoju, nego Očevu volju, naziva prijateljima (usp. Iv 15,15). Vjerovati znači

²⁹ Josip BOZANIĆ, Božić je odgovor na ljudska traženja, u: *Glas Koncila*, Božić, 2012., 3.

³⁰ Tomislav Janko ŠAGI-BUNIĆ, *Živjeti Kristovim Duhom Svetim*, Zagreb, 1998., 22.

³¹ Usp. Ivan GOLUB, *Ususret dolasku*, Zagreb, 1993., 35.

³² Usp. Anton TAMARUT, Radosni Bog, u: *Riječki teološki časopis*, 8 (2000.) 2, 351–368.

s Kristom prijateljevati, ili kako kaže Benedikt XVI. u *Porta fidei*: »odlučiti biti s Gospodinom da bi se živjelo s njime« (PF 10). A kako je prijateljstvo blizina koja stvara sličnost, vjerovati znači Kristu se suobličiti. Vjera je, prema tome, postupno i trajno suobličavanje Kristu koje počinje u krštenju a dovršava se u slavnom uskrsnuću. To se događa »po Duhu« (usp. 2 Kor 3,18), jer vjera je uvijek Božje djelo: »Djelo je Božje da vjerujete u onoga koga je on poslao« (Iv 6,29). Ljepota i radost vjere krije se, dakle, »u novosti Duha« (Rim 7,6), »u novosti života« (Rim 6,4), u životnom zajedništvu i prijateljevanju s Kristom, u trajnoj preobrazbi i stalnom rastu, u sve većoj sličnosti i približnosti Kristu.

Vjera kao i svaki živi odnos živi od obostrane čežnje i želje, od obostranih očekivanja. Bog ima svoja očekivanja od čovjeka, čovjek ima svoja očekivanja od Boga. Bog se čovjeku nada i čovjek se Bogu nada. Od koga se ništa ne očekuje, taj nam ništa i ne znači. Vjera je naime živ, dinamičan, preobražavajući i rastući odnos. On se ne tiče tek i isključivo budućeg života, života koji tek treba nastupiti nakon tjelesne smrti, već se bitno odražava i utječe na kvalitetu sadašnjeg života. Vjera je, kako piše u Poslanici Hebrejima, »već neko imanje onoga čemu se nadamo, uvjerenost u zbiljnosti kojih ne vidimo« (Heb 11,1).

3. Ljepota i radost u sadržaju vjere

Slijedeći Simbol vjere, Vjerovanje apostolsko³³, odnosno Nicejsko-carigradsko³⁴, koje predstavlja osnovni identifikacijski dokument Crkve, njezinu svojevrsnu osobnu iskaznicu, istaknut ćemo tek nekoliko temeljnih istina i poruka u kojima se kriju ljepota i radost vjere, ljepota i radost koju bi trebalo iznova otkriti i živjeti.

To je na prvom mjestu istina o Božjem očinstvu i njegovoj svemoći koja se, kako Crkva moli u zbornoj molitvi 26. nedjelje kroz godinu, »ponajviše očituje u milosrđu i praštanju«³⁵. »Označavajući Boga imenom 'Otac' govor vjere ističe nadasve dva vida: da je Bog prvi izvor svega i transcendentni autoritet, ali istovremeno da je dobrota i nježna brižnost za svu svoju djecu« (KKC 239). Svijet i čovjeka u njemu Bog je stvorio u svojoj dobroti i mudrosti. Oduševljenje i zadivljenje Stvoriteljevom ljepotom i mudrošću koja se zrcali u svekolikom stvorenju dolazi posebno do izričaja u mudrosnoj književnosti i u psalmima. Tako je npr. u Ps 8 na neki način sažeta teologija stvaranja s

³³ Usp. DH 125.

³⁴ Usp. DH 150.

³⁵ *Rimski misal*, Zagreb, 1980., 311; *Nedjeljni i blagdanski misal za narod. Godina ABC*, Zagreb, 1992., 196.

prvih stranica Biblije: »Jahve, Gospode naš, divno je ime tvoje po svojoj zemlji« (rr. 2 i 10). Usred takve i tolike ljepote čovjek izražava svoju preneraženost Stvoriteljevom naklonošću: »Pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš? Ti ga učini malo manjim od Boga, slavom i sjajem njega okruni. Vlast mu dade nad djelima ruku svojih, njemu pod noge sve podloži« (rr. 5-7; također usp. Ps 148 i Sir 17,2-3). Čovjek je stalno u Božjem sjećanju; Bog ga stalno pohađa, pa je on upravo zbog toga ono što jest: »biće ljubavi koje svoju vrijednost dobiva od Boga kroz Božji osobni odnos«³⁶. Čovjek je, naime, stvoren na sliku i priliku Božju (usp. Post 1,26-17) i obdaren »kraljevskim dostojanstvom«³⁷. »Bez obzira na svoju malenost, ograničenost i nemoćnost, čovjek je Božjim činom velikodušnosti i ljubavi postavljen visoko u područja 'elohîma«³⁸ Njemu je povjerena i kraljevska zadaća da vlada zemljom i to na sličan način kako se Bog odnosi prema njemu. Kao što se Bog stalno sjeća čovjeka (*zkr*) i o njemu skrbi (*pqd*), tako se i čovjek treba sjećati svijeta i skrbiti za nj te po tome biti sličan Bogu.³⁹

Čovjekova se bogolikost ogleda, među ostalim, i u tome što on može govoriti, komunicirati i uspostavljati odnose sa sebi sličnima i od sebe različitim: »muško i žensko stvori ih« (Post 1,27). Stvorena na sliku Božju, ljudska su bića pozvana na susret i dijalog, na ljubav i zajedništvo. Bog, koji od vječnosti ima u sebi Riječ, i sâm je Riječ (usp. Iv 1,1), stvorio je čovjeka na svoju sliku kao biće riječi. No, da bi kao slika Božja čovjek u tom pogledu ostvario i svoju sličnost s Bogom, potrebno je da on, osim što može govoriti, govori upravo tako kako i zašto Bog govori: da oponaša Božji govor u tome što govori i zašto govori. On naime treba neprestano imati na umu da je ljubav jedini sadržaj i motiv koji pokreće Boga na govor. Bog uvijek govori s istim motivom s kojim

³⁶ Božo LUJIĆ, Osnovno biblijsko pitanje: Što je čovjek? Egzegetsko-teološka analiza Ps 8, u: *Bogoslovska smotra*, 74 (2004.) 3, 610. Također usp. Alfons DEISSLER, *Die Psalmen*, Düsseldorf, 1984., 49–51.

³⁷ Više o tome vidi u: Bruna VELČIĆ, Čovjek – slika Božja i njegova moralna odgovornost, u: *Bogoslovska smotra*, 82 (2012.) 3, 541–543. Ushićenost darom što ga je Bog stvoritelj iskazao čovjeku sv. Bazilije Veliki izražava riječima: »Sve da i hoćemo, ne možemo Božji dar mimoići, niti može biti da itko zdrave pameti i pri svijesti o tome šuti, premda se ne može dostojno izraziti veličina dara što je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku, što ga je uzdigao do spoznaje sebe, obdarivši ga razumom kao nijedno drugo živo biće na zemlji, što ga je postavio da se veseli neiskazanoj ljepoti zemaljskoga raja, što ga je učinio gospodarom svega na zemlji, što ga nije prezreo kad je na prijeveru zmije upao u grijeh a po grijehu u smrt i mnogobrojne zaslužene nevolje«, Bazilije VELIKI, *Iz Opširnijih pravila*, Odg. 2, 2 u: PG 31, 914. Citirano prema: Časoslov Rimskog obreda, III, Zagreb, 1984., 78.

³⁸ Usp. Božo LUJIĆ, Osnovno biblijsko pitanje: Što je čovjek?, 608.

³⁹ Usp. *Isto*, 614.

stvora svijet i čovjeka: da blagodatima obaspe svoja stvorenja, a mnoge obrađuje sjajem svoga svjetla.⁴⁰

Ljepotu Božjega očinstva, njegovu providnost, trajnu pažnju i brigu prema svemu stvorenju, a posebno prema čovjeku, na jedinstven i nenatkrljiv način otkriva Isus Krist, »Jedinorođenac – Bog – koji je u Krilu Očevu« (Iv 1,18). On govori o tome kako Otac nebeski hrani ptice nebeske i odijeva travu poljsku, a znade i sve što je nama potrebno, te nema razloga da budemo »zabrinuti za život svoj« (usp. Mt 6,25-34). Jedino što je važno i što priliči djeci Božjoj jest: »Tražiti Kraljevstvo i pravednost njegovu« (Mt 6,33). Naime, Otac se nebeski ni od koga ne može nadvisiti ni u darivanju ni u daru: »Ako vi, iako zli, znate dobrim darima darivati djecu svoju, koliko li će više Otac s neba obdariti Duhom Svetim one koji ga zaištu« (Lk 11,13).

Jedincate i neslućene obrise Božjega očinskog srca u kojima se kriju i svi atributi majčinske ljubavi, koji u Božjem jedinstvenom biću imaju svoju puninu, Isus donosi u prisposobi o milosrdnom ocu (usp. Lk 15,11-32). Milosrdni otac ne opravdava ponašanje svojih nezahvalnih sinova, ali poštuje njihovu slobodu. Zbog njihova hirovitog, lakoumnog i tvrdoglavog ponašanja on trpi i podnosi sramotu i neugodnosti. Sinovi mogu sebe same isključiti iz obiteljskog zajedništva; oni mogu napustiti dom i obitelj, ali Otac ih ni tada ne osuđuje i ne otpisuje, već se strpljivo nada njihovu povratku. Vrata svoga obiteljskog doma i svoga srca on im nikada ne zatvara; jednoga i drugoga ljubi i kad su oni prema njemu grubi i grešni. Oni su uvijek njegovi sinovi. Slikom majčinstva kojom se već Stari zavjet služi da izrazi roditeljsku Božju nježnost (usp. Iz 66,13; Ps 131,2), još je više izražena Božja imanencija, bliskost Boga i njegova stvorenja.⁴¹ Bog, koji je i otac i majka, raduje se sinu »koji bijaše mrtav i oživje, izgubljen i nađe se« (Lk 15,32). On poziva, štoviše, nagovara i njegova starijeg brata na zajedništvo u radosti (Lk 15,28). On hoće da se ljudi ponašaju kao braća jedni prema drugima te da pobjeda njegova milosrđa i ljubavi u jednome ne bude razlogom zavisti i zlovolje u drugome. Otac nebeski poziva svoju djecu na zajedništvo u radosti. Poziva ih na radost obraćenja i spasenja: »Radujte se sa mnom!« (Lk 15,6.9). Tko se naime naučio radovati rastu kraljevstva nebeskog na zemlji, taj se smije nadati da će i na vratima vječnosti čuti glas: »Uđi u radost gospodara svoga« (Mt 25,23).

⁴⁰ Usp. Predslovlje četvrte euharistijske molitve. Također usp. Raniero CANTALAMESSA, *La tua parola mi fa vivere*, Milano, 2008., 11–16 (Creati a immagine di Dio perché dotati di parola).

⁴¹ Usp. KKC 239. O majčinskim osobinama Božjega bića vidi više u: Anton TAMARUT, *Bog – otac i majka*, Zagreb, 2002., 87–100.

Vjera u Božje oćinstvo i u njegovu osobitu svemogućnost približava nas razumijevanju ćovjeka, svijeta i povijesti u kojoj ključnu ulogu uz Božju milost ima i ćovjekova sloboda.

- Ćovjek je stvoren na sliku i priliku Božju (Post 1,26-27). U teologiji slike Božje krije se odgovor na temeljno pitanje: Tko je i što je ćovjek?
- Tu se također nazire misterij grijeha (*mysterium iniquitatis*), ali još više otajstvo milosti i spasenja (*mysterium pietatis*): Bog, i nakon ćovjekova grijeha, od ćovjeka ne odustaje, već ga traži i zove: »Gdje si?« (Post 3,9). Veliko otajstvo pobožnosti pobjeđuje grijeh.⁴²
- U teologiji stvaranja svijet je Božji dom, kuća, odnosno vrt povjeren ćovjeku da njime upravlja, obrađuje ga i ćuva (usp. Post 2,15). »Gospodnja je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive« (Ps 24,1). Suvremena ekološka problematika u kojoj je presudan ćovjekov odnos i odgovornost prema svim stvorenjima u tom kontekstu nalazi svoj hermeneutićki ključ.⁴³

Ljepota i radost kršćanskog vjerovanja izvire posebno iz otajstva utjelovljenja, iz Rijeći koja je tijelom postala i nastanila se među nama (usp. Iv 1,14). Otac je, naime, sebe do kraja otkrio i potpuno dao u Sinu, koji je »odsaj Slave i otisak Bića njegova« (Heb 1,3). Isus Krist je »slika Boga nevidljivoga« (Kol 1,15); u njemu »tjelesno prebiva sva punina božanstva« (Kol 2,9). Utjelovljena Rijeć, Božji Sin, po tijelu i Djevićin sin, najljepši je od ljudskih sinova (usp. Ps 45,3). On je pomazan uljem radosti (Ps 45,8; Heb 1,9). U njemu je sva Oćeva milina (Mk 1,11//; Mt 17,5; 2 Pt 1,17).

Isus Krist, Sin Božji, objava je Oca i njegove bezuvjetne i neogranićene ljubavi. On je jedini vidio Oca, dolazi iz krila Oćeva (usp. Iv 1,18). On je svjedok Oćeva života; govori o Ocu kojega poznaje, s kojim je u intimnom zajedništvu, jedno s njime (usp. Iv 10,30); ne govori naućeno znanje, nego stećeno iz iskustva, »kao onaj koji ima vlast« (Mk 1,22//). On govori o Ocu rijećima i još više gestama i djelima, odnosno Otac govori o sebi u njegovim rijećima i djelima, u lijećenju bolesnih, u traženju izgubljenih, u okupljanju za stolom onih s ruba društva i

⁴² Ivan Pavao II. u pobudnici *Pomirenje i pokora – Reconciliatio et paenitentia* referirajući se na 1 Tim 3,15-16 poistovjećuje *mysterium pietatis* s otajstvom samoga Krista: »To je – sažmemo li ukratko – otajstvo utjelovljenja i otkupljenja, punog Vazma Isusa, Sina Božjega i Sina Marijina: otajstvo njegove muke i smrti, njegovoga uskrsnuća i proslave«, IVAN PAVAO II., *Pomirenje i pokora – Reconciliatio et paenitentia* (2. XII. 1984.), Zagreb, 1985., br. 20.

⁴³ Usp. COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE, *Comunione e servizio. La persona umana creata a immagine di Dio* (23. VII. srpanj 2004.), III. poglavlje: *A immagine di Dio: Amministratori della creazione visibile*, u: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_con_cfaith... (14. II. 2013.).

otpisanih (usp. Mt 9,12-13). Krist je stvarna mjera Očeve ljubavi prema svijetu i prema svakom pojedinom čovjeku: »Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16). U Isusovoj prisposobi o izgubljenoj i pronađenoj ovcu na poseban način dolazi do izražaja Očeva briga i ljubav za pojedinca (Lk 15,3-7). »Otac vaš koji je na nebesima, neće da propadne ni jedan od ovih malenih« (Mt 18,14).

U Kristovoj smrti i uskrsnuću Bog je u punini objavio »Ljubav koja spašava i poziva ljude na obraćenje života po oproštenju grijeha (usp. Dj 5,31). Ta ljubav uvodi čovjeka u novi život« (PF 6). »U njemu nas je Bog pomirio sa sobom i međusobno te nas istrgnuo iz robovanja đavlu i grijehu, tako da svaki od nas može reći s Apostolom: Sin me Božji 'ljubio i predao samoga sebe za mene' (Gal 2,20).«⁴⁴

Isus Krist nije samo objava Boga, nego i čovjeka. Otajstvo čovjeka, kako ističe Drugi vatikanski koncil, »stvarno postaje jasnim jedino u otajstvu utjelovljene Riječi« (GS 22); u objavi Oca i njegove ljubavi, Krist, novi Adam, »potpuno otkriva čovjeka njemu samom i objavljuje mu njegov uzvišeni poziv« (GS 22). U njemu je objavljen i ostvaren novi, savršeni čovjek; čovjek po mjeri Duha, »slika Božja« (2 Kor 4,4). Silno je važno što se po njemu i u njemu rasvjetljuje zagonetka boli i smrti, koja nas izvan njegova evanđelja zastire (usp. GS 22).

Kao *ecce homo* (Iv 19,5), Krist pokazuje i svjedoči istinu (usp. Iv 18,37-38), razotkriva čovjekovo djelo – grijeh. U svojoj patnji i smrti ostvaruje lik i poslanje Sluge Jahvina: »On je naše bolesti ponio, naše je boli na se uzeo... Za naše grijeha probodoše njega, za opacine naše njega satrješe. Na njega pade kazna – radi našeg mira, njegove nas rane iscijeliše« (Iz 53,4-5). Grijeh unakazuje i izobličuje ljudski lik, čovjeka – sliku Božju, pa će se zato na njemu ispuniti proročka riječ: »Ne bijaše na njemu ljepote i sjaja da bismo se u nj zagledali, ni ljupkosti da bi nam se svidio« (Iz 53,2). Sva ružnoća i odvratnost grijeha, laž, zloba i zavist prilijepile su se za nj, tako da će apostol Pavao reći: »Njega koji ne okusi grijeha Bog za nas grijehom učini da mi budemo pravednost Božja u njemu (2 Kor 5,21). On je Jaganjac Božji koji odnosi grijeh svijeta (Iv 1,29).

Isusovo poslanje nalazi konačno svoje dovršenje u pashalnom otajstvu. Tu se, podsjeća Benedikt XVI., nalazimo pred besjedom o križu (1 Kor 1,18). »Riječ postaje nijema, nastupa smrtna tišina, jer se 'izrekao' do šutnje, ne zadržavši ništa od onoga što nam je trebao priopćiti.«⁴⁵ Tu, u njegovu raspetom

⁴⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), br. 22, u: *Dokumenti* (dalje: GS).

⁴⁵ BENEDIKT XVI., *Verbum Domini – Riječ Gospodnja. Postsinodalna apostolska pobudnica* (30. IX. 2010.), Zagreb, 2011., br. 12 (dalje: VD).

tijelu, konačno su se susrele sloboda Božja i sloboda čovjekova. Tu se dogodio nerazrješivi savez koji vrijedi zauvijek (usp. VD 12).

Kao uskrsli Gospodin, Krist objavljuje Božje djelo na čovjeku, objavljuje novoga čovjeka u Bogu stvorena, čovjeka potpuno Bogu predana i poslušna sve »do smrti na križu« (Fil 2,8). Kao što su »neposluhom jednoga čovjeka mnogi postali grešnici tako će i posluhom Jednoga mnogi postati pravednici« (Rim 5,19). U uskrsnom Gospodinu objavljen je i ostvaren čovjek pravednik, čovjek koji hoda stazom života i ispunjen je radošću Božjega lica (usp. Dj 2,28). Uskrsli i nebeski čovjek plod je poslušnosti i vjere u Boga, čovjek u kojem prebiva i djeluje Božji Duh te se zato u njemu ostvaruju Božje mogućnosti. Uskrsnuće je isključivo Božje djelo, ono što jedino i samo Bog može učiniti. U uskrsnuću se Sin Božji pojavio kao svjetlo svijeta (usp. Iv 8,12). On je naime ono svjetlo koje »svijetli u tami« (Iv 1,5) i koje tmine nisu pobijedile (usp. Iv 1,5). »Sada, živeći s njime i za njega, možemo živjeti u svjetlu« (VD 12). U njemu i s njime kršćani ne samo što mogu, nego i trebaju biti svjetlo svijeta (usp. Mt 5,14), sakrament uskrsloga i proslavljenoga Gospodina, »sinovi svjetlosti i sinovi dana« (1 Sol 5,5).

Na otajstvu Kristova utjelovljenja, njegova križa i uskrsnuća temelji se sveukupna kršćanska teologija:

- Isus Krist je izvor i središte kršćanske teologije. On je objavitelj Oca. U njemu je zasjala ljepota i radost Očeva bića (usp. Iv 14,9).
- Isus Krist je temelj kršćanske antropologije. On je objavitelj čovjeka: novi Adam – savršena slika Božja (usp. 2 Kor 4,4). U njemu je zasjala ljepota i radost spašenog i otkupljenog čovjeka.
- Isus Krist je nositelj (pomazanik) i zajedno s Ocem darivatelj Duha (usp. Lk 4,18; Iv 14,26). Na njemu se i u njemu objavljuje Duh Sveti kao osobni odnos ljubavi i jedinstva Oca i Sina, također i kao osoba, svjetlo i snaga, odnosno sila, koja omogućuje i ostvaruje čovjekov odnos, odnosno susret i život s Bogom u Isusu Kristu.

Za autentično razumijevanje kršćanske objave stoga je također neophodno ukazati na djelovanje Duha Svetoga, Gospodina i Životvoraca. Naime, Božje priopćavanje samoga sebe uvijek pretpostavlja odnos između Sina i Duha Svetoga, koje Irenej iz Lyona naziva »dvije ruke Očeve«⁴⁶. Duh Sveti je

⁴⁶ Irenej LIONSKI, *Adversus haereses*, IV, 7,4, u: PG 7, 992–993; V, 1,3, u: PG 7, 1123; V, 6,1, u: PG 7, 1137; V, 28,4, u: PG 7, 1200. Usp. IVAN PAVAO II., *Dominum et Vivificantem – Gospodina i Životvorca* (18. V. 1986.), Zagreb, 1987.; Nela Veronika GAŠPAR, *Teološki govor o Duhu Božjem. Od vječnosti do čovječnosti*, Zagreb, 2012.

autor našega zajedništva s Ocem i sa sinom njegovim Isusom Kristom. On je Isusovo ispunjeno obećanje i Očev dar koji nas čisti od svih zabluda i grijeha, uvodi u svu istinu o Isusu Kristu i o nama, oprema nas ne samo znanjem o Bogu, nego u prvom redu ljubavlju i strašću za Boga, oduševljenjem za Isusa Krista. Po putu, koji je Krist,⁴⁷ Duh Sveti nas vodi k Ocu. On je naš vođa na putu vjere. On našoj vjeri daje sigurnost i snagu, ljepotu i radost. On je dar ljepote i radosti u Bogu, ali i u onima u kojima se Bog svojom ljubavlju nastanio (usp. Rim 5,5). Duh Sveti je ono »ulje radosti« o kojem govori Pismo (Ps 45,8; Heb 1,9), bjelina i svjetlost preobraženoga i uskrsloga Krista (Mt 17,2//; 28,3//). On je, dakle, u konačnici, autor novoga čovjeka, čovjeka po uzrastu i mjeri Kristovoj. Radosna vjera, odnosno radosni vjernik, čovjek s čijeg lica zrači Kristovo svjetlo, djelo je Duha Svetoga.

Duh Sveti nije samo autor novoga čovjeka pojedinca nego i nove zajednice – Crkve, kao i novoga čovječanstva. Duh Sveti u licima ljudi obnavlja lice zemlje. On pretvara kaos u kozmos, premošćuje daljine i uspostavlja povjerenje i blizinu među stvorenjima; povezuje dijelove u cjelinu, udove u tijelo, pojedince u zajednicu; objavljuje i jamči ljepotu jedinstva u različitosti.⁴⁸ Duh Sveti je autor prvotnoga crkvenog zajedništva o kojem svjedoče Djela apostolska (usp. Dj 4,32). On je autor novog jezika koji mogu razumjeti i govoriti pripadnici različitih naroda i kultura, univerzalnog jezika ljubavi (usp. Dj 2,6.11). Samo je u njemu moguće sačuvati zajedništvo života, ljepotu i radost što proizlaze iz zajedničke pripadnosti Isusu Kristu. Ondje gdje nema Duha Svetoga, tu započinju otuđenje, razdori, zavisti i svađe. Tu nestaje oduševljenje za Isusa i njegovo evanđelje, gube se ljepota i radost vjere. Svatko počinje tražiti svoje, a zaboravljati Kristovo. Takva zajednica postaje umorna i beživotna, zaokupljena sama sobom, nevjerodostojna i neprivlačna.

Čudesno otajstvo Crkve proizašlo je iz boka na križu usnuloga Krista.⁴⁹ Križ je rodno mjesto Crkve.⁵⁰ Tu se, u vodi i krvi, koja je potekla iz Kristova zemaljskoga tijela začeo novi Božji narod, otajstveno i nebesko Kristovo tijelo – Crkva. Onoga istog Duha, kojega je Isus na križu predao Ocu, Otac je u smrti

⁴⁷ Usp. Aurelije AUGUSTIN, *Enarratio in Psalmos*, 109,3, u: CCL 40, 1603: »Malo je bilo Bogu da svoga Sina učini tek pokazateljem puta, on njega učini i putom, da ideš njime koji će ravnati tobom dok po njemu hodiš.« Citirano prema: *Časoslov Rimskog obreda*, I, Zagreb, 1984., 152.

⁴⁸ Više o tome vidi u: Anton TAMARUT, Duh Sveti – Duh prijateljstva, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, 125 (1998.) 1, 16–17.

⁴⁹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Sacrosanctum Concilium. Konstitucija o svetoj liturgiji* (4. XII. 1963.), br. 5, u: *Dokumenti*.

⁵⁰ Usp. Anton TAMARUT, Križ je rodno mjesto Crkve, u: *Glas Koncila*, 1. IV. 2007. (Cvjetnica), 8–9.

i uskrsnuću svoga Sina predao njegovu novom tijelu – Crkvi. Duh Isusa Krista jest ono od čega Crkva od svoga prvog trenutka živi. On je njezin dah i njezin zrak. Bez njega Crkva ne bi mogla živjeti. Kada bi joj on bio oduzet, ona bi istoga časa bila mrtva. Crkva je živa zajednica samo zahvaljujući Duhu Svetom, koji je neprestano napaja, čisti i obnavlja vodom i krvlju, koja je potekla iz Kristova probodenog boka na križu. To se prvenstveno događa po sakramentima krštenja i euharistije. Duh je taj koji daje da u Kristovu novom tijelu – Crkvi mogu rasti i sazrijevati plodovi njegove spasonosne smrti, u prvom redu, mir i pomirenje ljudi s Bogom i međusobno, jedinstvo i zajedništvo svega stvorenja sa svojim Stvoriteljem.

- S vjerom u Duha Svetoga povezano je, dakle, razumijevanje Crkve kao Kristova otajstvenog tijela i žive zajednice, koja svoje jedinstvo i zajedništvo vjere živi u bogatstvu i različitosti službi i karizmi (usp. 1 Kor 12,4-11). Ekleziologija i pneumatologija međusobno su usko povezane.⁵¹
- S vjerom u Duha Svetoga povezano je, također, i razumijevanje jedinstva među kršćanskim Crkvama. »Duh Sveti koji prebiva u vjernicima te ispunja svu Crkvu i njome upravlja, udjelotvoruje to divno zajedništvo vjernikâ i sve ih povezuje tako prisno u Kristu da je on počelo jedinstva Crkve.«⁵² Napredak na ekumenskom putu ovisi stoga prvenstveno o poslušnosti Crkava i crkvenih zajednica Duhu Svetomu.
- Kršćanska duhovnost također se temelji na podatljivosti Duhu Svetomu. Biti duhovan, znači biti otvoren i predan djelovanju Duha Svetoga, njegovim namislima i mogućnostima. »Duhovan (‘spiritualan’) uvijek znači i ‘povezujući’, ‘komunicirajući’.«⁵³ Živjeti po Duhu (usp. Gal 5,16.25) za kršćane ne znači drugo nego dopustiti da isti Duh koji je pokretao, nadahnjivao i vodio Isusa Krista i njih pokreće, nadahnjuje i vodi. »Svi koje vodi Duh Božji, sinovi su Božji« (Rim 8,14).

⁵¹ O toj povezanosti svjedoče dokumenti Drugoga vatikanskog koncila kao i istraživanja katoličkih teologa nakon Koncila. »Katolička ekleziologija mora nužno imati pneumatološku dimenziju, a obje, i ekleziologija i pneumatologija, svoje kristološko usmjerenje«, Mladen PARLOV, *Duh Sveti – Duša Crkve*, u: Nediljko A. ANČIĆ (ur.), *Na granicama riječi*, Zbornik u čast mons. Drage Šimundže, Split, 2005., 35.

⁵² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Unitatis redintegratio*. Dekret o ekumenizmu (21. XI. 1964.), br. 2, u: *Dokumenti*.

⁵³ Joseph RATZINGER, *Zajedništvo u Crkvi*, Split, 2006., 39.

Naposlijetku, s vjerom u Duha Svetoga, kojega je uskrsli Gospodin po svojim apostolima udijelio Crkvi na oproštenje grijeha (usp. Iv 20,2-23), povezana je također vjera u vječni život i uskrsnuće mrtvih. »Ako li Duh Onoga koji uskrsi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrsi Krista od mrtvih oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama« (Rim 8,11). Oprostiti grijeha i oživjeti mrtve može samo Bog. Uskrsnuće je Očevo djelo, odgovor na Isusov život i žrtvu za druge. Ono je potvrda ispravnosti Isusova puta; potvrda da samo takav život ima smisao i budućnost. Ono govori o tome da ništa što smo s ljubavlju učinili za druge ne može biti izgubljeno i uzaludno. Ono, dakle, potvrđuje vrijednost zemaljskih nastojanja oko dobra svojih bližnjih. Svi plodovi Duha (usp. Gal 5,22) koji su rasli i sazrijevali u zemaljskom tijelu bit će sačuvani i dovršeni u preobraženom i proslavljenom tijelu. Naša će uskrsna tjelesnost biti satkana od čvrstih i neraskidivih niti milosrđa i ljubavi, od djela Duha.

Vjera u vječni život ne označava tek vjeru u neograničeni i beskonačni život. Vječno, u kršćanskoj eshatologiji, nije prvotno atribut kvantitete, nego kvalitete, te u tom smislu vjerovati u vječni život znači vjerovati u konačnu ostvarenost čovjeka i svega stvorenja u Bogu, u konačni, potpuni i usrećujući susret s Bogom ljubavi, u radosno i trajno zajedništvo s trojedinim Bogom koje potpuno ispunja: »odsad ću uvijek biti s tobom... biti u Božjoj blizini« (Ps 73,23.28), biti s Isusom, tamo gdje je i on (usp. Iv 14,3; 17,24; Lk 23,43).

- S vjerom u uskrsnuće i vječni život povezano je, također, razmišljanje o smislu i vrijednosti ljudskoga rada. Tu je i mjesto za razmišljanje o čovjekovu odnosu prema svome tijelu i općenito prema kulturi tijela.
- S vjerom u konačno dovršenje čovjeka i svijeta povezano je, također, razmišljanje o smislu i značenju ukupne i zajedničke povijesti čovječanstva. U pitanju je odnos prema budućnosti: »Vjerovati znači, u potpunoj slobodi i s radošću pouzdati se u Božji providencijalni nacrt (plan) povijesti, kako je to učinio patrijarh Abraham, kako je to učinila Marija iz Nazareta.«⁵⁴ To dakle znači ponovno otkriti smisao i značenje vjere u Božju providnost (*Providentia Dei*).
- Vjera u vječni život i uskrsnuće mrtvih izrazito spada u područje čovjekove nade. Duh Sveti je čuvar nade u čovjekovu srcu.⁵⁵ Kršćani

⁵⁴ BENEDIKT XVI., Opća audijencija (24. X. 2012.), u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/audiences/2012/documents/hf_ben-x (26. X. 2012.).

⁵⁵ Usp. Anton TAMARUT, Duh Sveti – čuvar nade u čovjekovu srcu, u: *Riječki teološki časopis*, 7 (1999.) 1, 93–104.

žive u nadi susreta, u uzbuđljivoj i radosnoj napetosti: »Čekajući blaženu nadu: dolazak Spasitelja našega Isusa Krista« (*embolizam*).⁵⁶ Cjelokupni kršćanski život, pojedinačni i zajednički, treba u konačnici shvatiti kako pripremanje i uređivanje za svadbenu gozbu Jaganjčevu (usp. Otk 19,9). Kršćanski je život u tom svjetlu zauzet, uzbuđljiv i radostan život.

- Eshatološki obzori također su i područja ekleziološke i kršćanske mistike. Crkva kao Kristova zaručnica treba biti obilježena životnom radošću i oduševljenjem. Treba nastojati da u svemu ugađa svome zaručniku, da se samo njemu sviđi, samo za njega i od njega živi. Ono što se odnosi na Crkvu u cjelini, tiče se i svakoga pojedinog vjernika. U kršćanskoj mistici duša je u svom intimnom odnosu s Kristom, njegova zaručnica. Kršćanski se život u tom pogledu ostvaruje kao trajno i uzbuđljivo traženje »onoga koga ljubi duša moja« (Pj 3,1-5).

Zaključak

Svaki dar možemo izgubiti, i kao dragocjeni predmet i kao dragocjeni odnos, odnosno osobu. To se redovito događa kada se određenim darom dugo ne služimo, kada određene odnose prestanemo njegovati, kada se duže vrijeme ne viđamo i međusobno ne razgovaramo. Primljene spoznaje i stečena znanja o važnim životnim stvarnostima, ali i o nekoć bliskim osobama, ukoliko ih redovito ne osvježavamo, nadopunjujemo i produbljujemo, mogu u nama izbljedjeti, pa čak i potpuno iščeznuti. Sve to po analogiji vrijedi i za vjeru kao dragocjeni dar. Ako se vjerom ne služimo, tj. ako po njoj ne živimo, ako više ne razgovaramo s trojedinim Bogom u molitvi, niti se s njime susrećemo u zajednici vjere, u slavlju sakramenata, posebno u euharistiji; ako smo ga prestali oponašati, odnosno nasljedovati u djelima milosrđa i ljubavi, tada možemo vjeru izgubiti. Vjeru je, naime, kao i svaki dragocjeni odnos potrebno stalno njegovati i predano čuvati.

»Vjera je dar koji treba iznova otkriti«⁵⁷, »dar koji treba iznova oživjeti«⁵⁸. No, gdje bi se, i kako to moglo dogoditi? Gdje bi se moglo ponovno naći izgubljeni dar vjere, njezin zanos, ljepotu i radost? Nije li možda prirodno očekivati

⁵⁶ *Rimski misal*, 423; *Nedjeljni i blagdanski misal za narod. Godina ABC*, 325–326.

⁵⁷ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Uvod.

⁵⁸ *Isto*, Smjernice, IV, 10.

da to u prvom redu bude tamo gdje smo dar vjere i primili?! Tamo, gdje smo prvi put ljepotu i radost vjere doživjeli! U krsnom, odnosno crkvenom zajedništvu, u zajednici vjere, nade i ljubavi, u onom, naime, zajedništvu života u koje nas je uveo Duh Sveti, jedini tvorac zajedništva s trojedinim Bogom!⁵⁹ Crkva se naime pokazuje kao »puk okupljen polazeći od jedinstva Oca i Sina i Duha Svetoga«⁶⁰. Nije li, naime, gubitak vjere, njezine ljepote i radosti, često povezan s povlačenjem na rub ili čak izvan redovitog zajedništva u vjeri?! Prenaglašeni individualizam, duhovna komotnost i egoizam, shvaćanje po kojemu je vjera svojevrsni privatni posjed, čini se da danas predstavlja jednu od ozbiljnijih prepreka da se doživi ljepotu i radost vjere. Vjera je, naime, dar koji pruža ljepotu i radost samo ukoliko se dijeli s drugima.

Vjera je doduše osobni čin: slobodan čovjekov odgovor na poziv Boga koji se objavljuje, ali ona ipak nije, kako se naglašava u *Katekizmu Katoličke Crkve*, osamljen čin, nju se ne može živjeti »privatno«: »Nitko ne može sam vjerovati, kao što nitko ne može sam živjeti. Nitko sam sebi nije dao vjere, kao što si nitko sam nije dao života« (KKC 166). »Vjera, naime, raste kada se živi kao iskustvo primljene ljubavi i kad se prenosi kao iskustvo milosti i radosti« (PF 7). Vjera je, dakle, i zajednički čin: ona je Božji dar koji se živi u krilu velike zajednice Crkve.⁶¹ Svaki je vjernik kao karika u dugu lancu onih koji vjeruju. »Ja ne mogu vjerovati ako nisam podržan vjerom drugih, a svojom vjerom pridonosim da se podupre vjera drugih« (KKC 166).

U biblijskoj povijesti spasenja pojedinac redovito unutar zajednice i kroz zajednicu otkriva svoj jedinstven odnos s Bogom. Bog izabire i stupa u Savez sa svojim narodom; prebiva u narodu; ljubi, vodi i spašava svoj narod. Svi odnosi pojedinca prema Bogu odvijaju se u sklopu temeljnog odnosa Boga prema svome narodu. Pojedinac sudjeluje na punini ljubavi koju Bog iskazuje svome narodu te iz te punine crpi snagu i nadahnuće za svoj osobni i pojedinačni odnos s Bogom. I novozavjetnik, onaj tko je po krštenju ušao u zajednicu vjere, u Crkvu, u tom zajedništvu susreće Isusa Krista i živi životno zajedništvo s njime, tu doživljava snagu i dinamizam njegova Duha. Poduprt vjerom,

⁵⁹ S tim u vezi treba podsjetiti na mogući odgovor koji roditelji na početku obreda krštenja svoga djeteta daju na pitanje krstitelja: Što tražite od Crkve Božje za I...? Krštenje, odnosno vjeru, milost Kristovu, ulazak u Crkvu ili život vječni. Usp. Red krštenja djece, u: *Red krštenja*, Zagreb, 1970., 25–27, br. 37; 39–40, br. 76.

⁶⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 4, u: *Dokumenti*. Koncilski se oci pozivaju na: CIPRIJAN, *De Orat. Dom.* 23, u: PL 4, 553; AUGUSTIN, *Serm.* 71, 20, 33, u: PL 38, 463s; Ivan DAMAŠČANSKI, *Adv. Iconocl.* 12, u: PG 96, 1358D.

⁶¹ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere*, Zaključak.

nadom i ljubavlju drugih, tu ima iskustvo vjere, nade i ljubavi, oprostjenja grijeha, oslobođenja od zapletenosti u krivnju istočnoga grijeha. U tom se svjetlu pokazuju silno važnim i aktualnim riječi blaženog Ivana Pavla II. o velikom izazovu koji stoji pred Crkvom u trećem tisućljeću: »Napraviti od Crkve dom i školu zajedništva.«⁶²

Vjera je »dragocjeni dar« (PF 8). Ona je, također, i put »koji traje čitav život« (PF 1), put na koji treba krenuti »Crkva u cjelini, i pastiri u njoj« (PF 2). Ona je darovani put, te se slično daru i njega može izgubiti. Vjera je dakle put koji treba ponovno otkriti (usp. PF 2). Kada se dugo ne živi po vjeri svoga krštenja, događa se slično kao i kad se određeni put dugo ne koristi. On tada obraste korovom i šikarjem, postaje neprohodan i neupotrebljiv i moglo bi se reći da se izgubio i nestao. U tom slučaju ne preostaje drugo nego ili hodati izvan puta stranputicama ili gaziti i prolaziti tuđim i nepoznatim putovima. I jedno i drugo je rizično i povezano s različitim nepravilnostima i opasnostima.

Za sve koji su izgubili put vjere ostaje, međutim, na snazi Isusov poziv na obraćenje i vjeru u evanđelje (usp. Mk 1,15), mogućnost povratka na vjeru i život svoga krštenja. Obraćenje u tom slučaju znači: očistiti zapušteni put, posjeći i spaliti u sebi korov oholosti i sebičnosti. Na očišćenom, obnovljenom i ponovno korištenom putu vjere vraća se ljepota i radost spasenja (usp. Ps 51,14). Na tom putu obraćenja i vjere, da parafraziramo misli 103. psalma, Gospodin otpušta sve naše grijeha, iscjeljuje sve naše slabosti, od propasti čuva život naš, kruni nas dobrotom i ljubavlju, život ispunja dobrima te čini da nam se k'o orlu mladost (duha) obnavlja (usp. Ps 103,3-5). Vjera se, naime, kao put održava isključivo vjerujući: »Samo vjerujući, vjera raste i jača se« (PF 7) i postupno postaje stablo o kojem govori Isus u svojim prisposodobama o kraljevstvu nebeskom: razgranato i dobrim djelima rascvjetano »te se pod sjenom njegovom ptice nebeske gnijezde« (Mk 4, 32//).

⁶² IVAN PAVAO II., *Novo millennio ineunte – Ulaskom u novo tisućljeće* (6. I. 2001.), Zagreb, 2001., br. 43.

Summary

HOW TO REDISCOVER THE BEAUTY AND JOY OF FAITH

Anton TAMARUT

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
tamaruta@theo.kbf.hr

In the footsteps of the Benedict XVI's Motu Proprio Porta Fidei, the CDF's Note with Pastoral Recommendations for the Year of Faith, and the Pope's pertinent talks on the topic of faith, this article aims to emphasise the importance and the significance of the beauty and joy in faith. These are two, in author's opinion, essential traits, which colour faith with brilliance and warmth and make it attractive and much desired life companion. By remembering and pointing out the beauty and joy of faith one dares to hope for reawakened need to rediscover it, which also leads to the mission that the Pope entrusted to Croatian pilgrims during their seventh pilgrimage of gratitude to Rome on November 7th 2012, when he stated: »Similarly, be prepared to courageously witness the joy and beauty of the faith in Jesus Christ to all.«

Rediscovery of the joy and beauty in faith is impossible to imagine without the inner help of the Holy Spirit. Only through his light can one know and experience the beauty and joy of faith. In that sense, the Second Vatican Council's Dogmatic Constitution on Divine Revelation Dei Verbum speaks about »joy and ease to everyone in assenting to the truth« (suavitatem in consentiendo et credendo veritati), which is given by the Holy Spirit (DV 5).

The article draws attention to the beauty and joy of faith, which are seen equally in the act of faith as well as in its content. Faith is, namely, a »precious gift« in terms of the human being's cleaving to God as well as in terms of the human being's free assent to the whole truth that has been revealed by God. In author's opinion, the beauty and joy of faith primarily flow from its givenness. Faith is a gift of encounter and of relationship. Therefore, as any other vital relationship, it thrives on mutual longing and desire and on mutual expectations. God has his expectations of the human being and the human being has his/her expectations of God. God hopes for the human being and the human being hopes for God. Those of whom we do not expect anything also mean nothing to us. Faith is a vital, dynamic, transformative, and growing relationship.

In terms of contents, the article emphasises, among other things, the beauty and joy that flow from the faith in God's fatherhood and his unique omnipotence. The main emphasis is on the mystery of Incarnation, on revelation of God and the human being in Jesus Christ, on the image of ecce homo, and on the Risen Lord, the new

human being created in Jesus Christ. At the end, the author draws attention to the Holy Spirit, who is the Gift of encounter and communion, the beauty and joy in God himself, but also in those in whom God resides through his love (Rom 5:5). The Holy Spirit is, namely, that »oil of joy« which the Scriptures mention (Ps 45:8; Heb 1:9), the whiteness and the light of the transformed and the risen Christ (Mt 17:2//; 28:3//). He is the author of the new human being, the new community – Church and of the new humanity. The Holy Spirit renews the face of the Earth through faces of human beings.

In conclusion the author reminds us that every gift, whether it is an object or a relationship, that is, a person, can be lost. That usually happens when we do not use a gift for a long time, when we stop nurturing certain relationships, when we do not see each other for a long time and do not talk to each other. In analogical sense, the same is true for faith as a precious gift, when we do not use it and when we do not live it. In author's opinion, when the gift of faith is lost, we should look for its ecstasy, beauty, and joy at the place where we first received it, where we first experienced its beauty and joy: in the baptismal, that is, ecclesial communion, in the community of faith, hope, and love, in that communion of life in which we were led by the Holy Spirit, the only creator of communion with God in the communion of human beings!

All those who have lost the way of faith are still bound by Jesus' call to conversion and to faith in the Gospel (cf. Mk 1:15); that is, by the possibility to return to the faith of their baptism. In this case, to convert means to clear the abandoned way of faith, to chop and burn the weed of hubris and selfishness. On such cleared, renewed, and reused way of faith, the beauty and joy of salvation return (cf. Ps 51:14). Paraphrasing Psalm 103, the author points out at the end that on our way of conversion and faith, the Lord forgives all our sins, heals all our diseases, redeems our life from the pit, crowns us with love and compassion, satisfies our desires with good things so that our youth (of spirit) is renewed like the eagle's (cf. Ps 103:3-5).

Key words: faith, gift, relationship, encounter, way, beauty, joy, growth.